

Garnalen

(Vervolg en slot van blz. 128)

DE garnaal is een schuw, schichtig en bevreesd diertje: hard, stuur en zwaar weder kan het moeilijk verdragen. De garnalen vluchten de vlage van uren voordien en van uren ver. Waar ze dan hoekeren en woekeren is moeilijk te zeggen, maar ze zijn niet te vangen. Strenge winters met veel ijs en veel sneeuw doen de garnalen diep in den zandvloer van de zee kruipen, en ze blijven er langen tijd verborgen. De verleden winter was onbermhartig-langdurig. ‘We zullen ons beste moeten doen om, met den uitkomen, garnaal te vangen’, was de visschersmeening. Dit komt omdat in de lentemaand de garnaal haar vervellingsproces ondergaat, en bij langdurige koude zich wel ‘dood-vervelt’ in 't zand. Maar garnaal is in zulke reusachtige hoeveelheden aanwezig, dat men het ten laatste niet meer merkt.

Van oudsher werd de strandvisscherij, in al haar vertakkingen, op de Westkust druk beoefend. Doorheen alle wisselvalligheden handhaafde ze haar bedrijf en overleefde de eeuwen. Nog heden treffen we, in den Westhoek, de strandvisschers aan. Door allerhande omstandigheden is hun aantal weliswaar zeer beperkt geworden, maar ze kunnen toch aanspraak maken op déze verdienste: de eerbiedwaardige traditie in eere en stand gehouden en voortgezet te hebben. Deze standhouders en voortzetters zijn, doorgaans en haast uitsluitend dan nog: garnaalvisschers, die hetzij te voet, hetzij te paard, hetzij per boot, in het zeelandschap het schilderachtig en eigenaardig bedrijfsleven doen voortleven. Destijds was de garnaalvangst een onderdeel van de strandvisscherij. Van onderdeel is ze hoofdbestand deel geworden.

Vanaf 1850 beleefde de garnaalvisscherij gaandeweg

een bloei die haar, tegenwoordig, een benijdenswaardige plaats in het eigenlijke visschersbedrijf doet bekleeden. Maar zij is een zeebedrijf geworden, net als de vangsten op platte en ronde visch. Tot omstreeks 1880 echter werd de garnalvisscherij, op de Westkust, hoofdzakelijk te voet en te paard beoefend.

Op zekere tijdstippen was het dan, tusschen Lombardzijde en De Panne, een eenig vertoon op den strandvloer. Voetvisschers en paardvisschers waadden er door 't water, stekende, trekkende en slepende hun netten door den vloed. Vrouw- en mannevolk. Want de vrouwen trokken insgelijks het strand op, om een stuiver te verdienen. 't Was toen nog harde tijd. Ook op andere plaatsen was dit zoo.

Getuige het gedichtje van De Bo: HERDENKEN (van 1867), dat aan zijn verblijf te Klemskerke-Breedene herinnert:

...Dat ik op de kust zoo dikwijls
Met de geernaarvanger sprak
En hem, bezig aan zijn netten,
Troost en moed in 't herte sprak.

En verder teekent hij de jongens die vader helpen in het bedrijf.

Harde tijd om door het leven te geraken. Het duinenbeluik lag buiten de wereld nog, en werd een wereldje op zich zelf. Een wereldje dat ook van en op zich zelf leefde. Het volk klauwierde op de schrale akkeringen van weerbarstig en onmild zand, maar wat het land niet geven kon, ging men op zee zoeken. Land- en zeevolk tevens, dat gesloten is in de eenzame afzondering, geen groote behoeften kende en een echt patriarchaal bestaan leidde, met de jaren een traditie van zelfloutering tot stand bracht en deze lofwaardige eigenschap van geslacht op geslacht voortzette, totdat het gewest voor ander doeleinden ontdekt, gebruikt en misbruikt werd en ook dit visschersvolk in de greep van de verwording gekneld geraakte.

Maar in al hun verlatenheid, in al hun armoede ook,

hebben die mensen toch vele, vele schoone jaren gekend.

De vlekken waren tot kustdorpen uitgegroeid. Maar het vruchtbare bloed joeg de kinders en de nazaten tot aan den duinenrand en in de duinenvlakte zelf. Van De Panne tot aan Lombardsijde schoten de nette duinenhuisjes, de vischkotjes, als nieuwoortige bloemen uit den grond. 't Was en 't bleef hard werken om rond te komen. Dit hard werken leerde allen spaarzaam te zijn. Hard werken en spaarzaamheid waren de voorwaarden om vooruit te geraken. Waar aanvankelijk de mensch alléén voor de levenstaak aangespannen lag, brachten later een ezel, een paard en een boot verlichting en verruiming in de bestaansvoorwaarden. Maar het leven is niet steeds een meevaller en velen zijn geroepen maar weinig uitverkoren. Sukkelaars zijn er in alle middens en in alle tijden geweest, en ook het duinenvolk ontsnapte hieraan niet. Er bleven kleine begunadigden en harde wroeters, en de rijke kinderzegen deed maar steeds de kreits ontstaan van een onbarmhartig begin en een moeizamen opgang.

En toch was dit leven schoon. Bloot als de hand en open als de ruimte waarin het gezapig en kalm voortschreed, door niemand gekend en door niemand benijd, en meegetrokken in en naar de oneindigheid.

De huizekens hadden allen eenzelfde uitzicht, waren in denzelfden vorm gegoten en blonken in 't gelaat van dit land als de klare kijkers van een noestig, werkzaam, verdoken en zoo lang onbegrepen gebleven volk. Als een zinnebeeld van taaie kracht, klom een wijngaardstok, lijk een dikgezwollen ader, langs den gevel naar 't dak op. Van ieder huizeken leidden er zandwegeltjes, dwars door de duinen naar zee, dwars door de duinen naar 't dorp; en ieder huizeke was het middelpunt van een naarstig bedrijf, dat scherp afgebakend lag tusschen de oneindigheid van de zee en het heilzaam vermaan van de dorpskerk, wier toren de opgestoken vinger was, om iederen duinbewoner het einde van zijn pijnend pogen en het

begin der belooning aan te wijzen. Keek de duinbewoner naar zee, hij dacht aan zijn brood: keek hij naar 't dorp, hij dacht aan zijn ziel. De zee gaf hem voedsel, de toren beloofde hem bescherming. Die beide gewaarwordingen, die gevoelsaandoeningen schiepen in hem een zonderlingen, innigen gemoedstoestand, want andere prikkels kende hij omzeggens niet. De roerselen zijner ziel verklankte hij niet. Waartoe noodig? Hij stond immers toch alleen. Ingetogen en zwijgzaam ging hij door de dagen en wanneer men een van hen ten grave droeg, was steeds, uit de eenzaamheid van het duinenland, een mensch en een monnik getreden.

* * *

De garnalvisschers te voet en te paard worden *garnaalkruiers* geheeten. In den volksmond ook wel *kruwers*. Het visschen is *garnaalkruien*. De gevangen garnaal is *kruigarnaal* of *kruwgarnaal*, maar garnaal te paard gevangen, wordt voornamelijk aangeduid als *paardegarnaal*. Te voet gevischte garnaal krijgt nu en dan ook wel den naam van *zandgarnaal*, omdat er nogal wat zand aan vastzit, voornamelijk na storm of ongeweerte.

In tijden van overvloed zift de kruier nauwkeurig zijn vangst, zoowel ongekookt als gekookt. Garnaal die uit de zeefde valt is *zifteling*; garnaal die in de zeefde blijft, is *schoone garnaal* of *vleeschgarnaal*. In een hoop garnalen zitten hier en daar tetsige, fleeuwschuitziende beestjes. Pas vervelde garnalen, die *slakke* garnalen zijn. Ook mooi-rozige, eerder scherpachtige diertjes, die *steurgarnalen* of *koningsgarnalen* zijn.

De garnaleneiers zijn; *garnaalbroedsel*, ook *garnaalveust* en nog *garnaalluizen*.⁽¹⁾

Wanneer de visscher zinnens was zijn vangst in dorp of stad uit te venten, dan kookte hij de garnaal gaar in een sop dat niet te veel doorzouten was. De garnaal kon aldus goed uitgetrokken worden. Voor

(1) J. De Langhe, Biekorf 1938, bl. 155.

verzending, kookte hij de vangst heel gezouten, om te bewaren. Maar de diertjes zijn dan veel moeilijker om uitplukken. Het koken van garnaal was een heele kunst en is, spijs scheikundige bijvoegingen en bewerkingen, ook hedendaags nog een kunst gebleven.

Thans is de verkochte garnaal meer *zeegarnaal*. Diep uit zee gevangen, ver in zee gekookt en dikwijls een paar dagen oud vooraleer aan land gebracht te worden. De visscherij op volle zee heeft het strandbedrijf een leelijken deuk gegeven, maar heeft het er toch niet onder gekregen. Want in den Westhoek bekoren de garnalkruiers, in hun schilderachtig-kleurige uitrusting, nog steeds zoowel verlofganger en vreemdeling als inboorlingen van de streek zelf.

J. FILLIAERT

De Kat en de Pad

of een kongoleesch fabeltje.

Stel u voor: een koloniaal binnenhuis; in den hoek, een dikke gebobbelde pad en een kat.

Daar zat
 een kat
 stomweg te kijken naar een pad.
 'Wat
 is dàt?
 zei de kat,
 ...ben ik zot of ben ik zat?
 ...dàt
 'n is noch muis noch rat:
 't en heeft geen haar, 't en is niet glad,
 noch heelemaal droog, noch heelemaal nat,
 en 't heeft geen staart alaan zijn gat!'
Zedeles
 Voor een kat...
 vind ik die redeneering zeer gevat:
 't en was geen spek
 voor haren bek!

† L.B. Miss. v. Scheut.